

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	29 Gorffennaf 2014
Aelod Arweiniol/Swyddog:	Aelod Arweiniol y Parth Cyhoeddus/ Cyfarwyddwr Corfforaethol: Uchelgais Economaid a Chymunedol
Awdur yr Adroddiad:	Uwch Beiriannydd, Rheoli Risg Llifogydd
Teitl:	Strategaeth Leol Rheoli Risg Llifogydd a'r Wybodaeth Ddiweddaraf am Reoli Risg Llifogydd Sir Ddinbych

1. Am beth mae'r adroddiad?

Mae'n ofyniad gan Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 ei bod yn rhaid i'r Cyngor ddatblygu, cadw a chynnal, gweithredu a monitro strategaeth ar gyfer rheoli risg llifogydd lleol ("Strategaeth Leol Rheoli Risg Llifogydd"). Yn dilyn cyfnod o ymgynghoriad cyhoeddus, mae'r Strategaeth (sydd yn Atodiad 1) wedi ei orffen bellach ac mae'n barod i'w gyflwyno i Lywodraeth Cymru ar gyfer cael adolygiad Gweinidogol.

Yn ogystal, mae'r adroddiad hwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am yr adroddiadau archwilio i lifogydd mis Tachwedd 2012 ac yn rhoi crynodeb o'r ymateb i'r llifogydd arfordirol ym mis Rhagfyr 2013. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi manylion am leoliadau lle mae'n ofynnol i gynlluniau leihau risg o lifogydd i lefel dderbyniol.

2. Beth yw'r rheswm dros wneud yr adroddiad hwn?

I geisio cymeradwyaeth y Cabinet ar gyfer cyflwyno'r Strategaeth Leol Rheoli Risg Llifogydd i Lywodraeth Cymru i'w adolygu'n Weinidogol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Cabinet yn gwneud y canlynol:

- Cymeradwyo cyflwyniad o'r Strategaeth Leol Rheoli Risg Llifogydd i Lywodraeth Cymru i'w adolygu'n Weinidogol.
- Nodi'r wybodaeth ychwanegol a ddarperir yn yr adroddiad.

4. Manylion am yr adroddiad.

4.1 Strategaeth Leol Rheoli Risg Llifogydd

Ym mis Tachwedd 2011, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau i awdurdodau Cymru a awgrymodd y dylai Strategaethau Lleol Rheoli Risg Llifogydd fod ar waith erbyn 31 Mawrth 2013. Roedd y Cyngor ar amser i gyrraedd y targed hwn nes

cafwyd y llifogydd mawr a effeithiodd ar y sir ym mis Tachwedd 2012. Cynigiodd y Cyngor ohirio camau olaf cwblhau'r Strategaeth hyd nes y daethpwyd i gasgliad o ran yr archwiliad llifogydd, a chefnogwyd y penderfyniad hwn gan Lywodraeth Cymru, sy'n cefnogi dull gweithredu'r Cyngor. Aethpwyd â drafft o'r Strategaeth i'r Pwyllgor Archwilio Cymunedau ar 25 Tachwedd 2013 a gwahoddwyd Aelodau i gyflwyno eu sylwadau cyn yr ymgynghoriad ffurfiol. Arweiniodd y llifogydd arfordirol difrifol ar 5 Rhagfyr 2013 at ohirio dechrau'r cyfnod ymgynghori nes 6 Chwefror 2014.

Nod eang y Strategaeth yw cynyddu diogelwch i bobl yn y Sir drwy leihau'r nifer o bobl sydd mewn perygl o gael llifogydd, gan gynyddu gwydnwch cymunedau lleol a lleihau effaith llifogydd. Er mwyn cyflawni hyn, mae'r Strategaeth yn nodi pedwar amcan clir ar gyfer rheoli perygl llifogydd lleol:

- **Lleihau effaith a chanlyniadau llifogydd ac erydu arfordirol i unigolion, cymunedau, busnesau a'r amgylchedd;**
- **Codi ymwybyddiaeth unigolion o beryglon llifogydd ac erydu arfordirol a'u cynnwys yn yr ymateb iddynt;**
- **Darparu ymateb effeithiol a pharhaus i ddigwyddiadau o lifogydd ac erydu arfordirol; a**
- **Blaenoriaethu archwiliadau yn y cymunedau sydd â'r perygl mwyaf.**

Mae'r Strategaeth yn nodi wyth canlyniad a fydd yn galluogi i'r Cyngor gyflawni'r amcanion uchod.

1. **Gwella dealltwriaeth o beryglon llifogydd lleol;**
2. **Sicrhau bod cymunedau lleol yn deall eu cyfrifoldebau mewn perthynas â rheoli peryglon llifogydd lleol;**
3. **Gweithio mewn partneriaeth ag Awdurdodau Rheoli Peryglon a rhanddeiliaid eraill;**
4. **Mynd ati'n weithredol i reoli peryglon llifogydd sy'n gysylltiedig â chynigion am ddatblygiadau newydd;**
5. **Annog gwaith cynnal a chadw rhagweithiol a chyfrifol i asedau amddiffyn rhag llifogydd a draenio preifat;**
6. **Ymchwilio cyfleoedd i leihau dŵr wyneb rhag rhedeg o ddalgylchoedd uwch ac am lefydd i storio llifogydd mewn ardaloedd lle ceir gorlifdir;**
7. **Nodi prosiectau rheoli peryglon llifogydd fforddiadwy a chynaliadwy, a**
8. **Sicrhau bod y wybodaeth leol am reoli peryglon llifogydd yn cydfynd â gweithdrefnau cynllunio mewn argyfwng y Cyngor.**

Nid yw'r Strategaeth yn cynnwys cynlluniau gweithredu penodol i leihau llifogydd. Fodd bynnag, bydd y Cyngor yn gweithio gyda Chyfoeth Naturiol Cymru i gynhyrchu Cynlluniau Rheoli Peryglon Llifogydd ar gyfer y Sir i gyd erbyn mis Rhagfyr 2015. Bydd y cynlluniau hyn yn ystyried peryglon llifogydd o bob ffynhonnell.

4.2 Y wybodaeth ddiweddaraf am Argymhellion yr Adroddiadau Archwilio i'r Llifogydd ym mis Tachwedd 2012

Gwnaed cynnydd sylweddol o ran yr ymateb i'r argymhellion a nodir yn yr adroddiadau a gyflwynwyd i'r Cyngor Llawn ar 9 Gorffennaf 2013 a 10 Medi 2013. Yn arbennig, disgwylir y bydd y gwaith gan y Cyngor i wella'r amddiffynfeydd llifogydd presennol yn Glasdir, Rhuthun, wedi'i gwblhau erbyn diwedd mis Gorffennaf 2014. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi cynnal mesurau dros dro er mwyn darparu mesurau diogelwch o safon uwch yn Llanelwy ac mae'n datblygu cynlluniau i leihau'r peryglon llifogydd ymhellach. Ceir manylion ychwanegol yn Atodiad 3.

4.3 Llifogydd Arfordirol mis Rhagfyr 2013.

Achosodd y storm ar 5 Rhagfyr 2013 y llifogydd arfordirol mwyaf difrifol i effeithio ar Gymru ers y llifogydd yn Nhowyn yn 1990. Roedd 140 o eiddo dan ddŵr yn Nwyrain Rhyl o ganlyniad i'r môr yn llifo dros y morglawdd ac amddiffynfeydd arfordirol y Sir yn dioddef o ddifrod sylweddol. Mae adolygiad o'r digwyddiad wedi'i gynnal, mewn cydweithrediad â Chyfoeth Naturiol Cymru, a bu'n archwilio achos y llifogydd, y tebygolrwydd y bydd yn digwydd eto a pha fesurau sydd eu hangen i leihau'r perygl yn y dyfodol. Un o brif ganfyddiadau'r adolygiad, a edrychodd ar Gymru gyfan, yw bod digwyddiadau a difrifoldeb o'r fath yn debygol o ddigwydd yn amlach. Mae'r adolygiad yn gwneud argymhellion penodol ar gyfer Dwyrain Rhyl, ac mae'r Cyngor yn y broses o'u cyflawni ar hyn o bryd. Ceir manylion pellach yn Atodiad 3.

4.4 Cynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd ac Amddiffyn yr Arfordir ar gyfer y Dyfodol

Mae'r cynlluniau y cyfeirir atynt yn Atodiad 4 wedi'u nodi ar sail hanes llifogydd blaenorol neu, yn achos Traeth Barkby, risg sylweddol o lifogydd i nifer fawr o eiddo. O ran datblygu Cynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd, mae'n debygol y bydd y Cyngor yn nodi cymunedau ychwanegol sydd mewn perygl o gael llifogydd lle mae llifogydd difrifol eto i ddod.

Pris amcangyfrifedig gweithredu'r cynlluniau, a fyddai'n rhoi amddiffyniad gwell rhag llifogydd i bron i 6,000 o eiddo, yw £11.5 miliwn. Mae graddfa'r gwaith y tu hwnt i allu'r Cyngor i'w ariannu'n llawn. Felly, bydd angen dibynnu'n barhaus ar Gymorth Grant Rheoli Perygl Llifogydd a'r Arfordir gan Lywodraeth Cymru.

4.5 Diffiniadau Rheoli Perygl o Lifogydd

Cyfeiriwch at Atodiad 5.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae llifogydd yn gallu ymyrryd yn ddifrifol a pharhaus ar y cymunedau y mae'n effeithio arnynt. Mae deall a rheoli peryglon lleol llifogydd yn cefnogi blaenoriaeth y Cyngor i ddatblygu'r economi lleol.

6. Faint fydd hyn yn costio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae pris rhoi'r canlyniadau a'r mesurau a nodir yn y Strategaeth Leol Rheoli Risg Llifogydd ar waith yn anodd ei bennu. Bydd buddsoddi mewn adnoddau dynol er mwyn sicrhau y caiff y Strategaeth ei rhoi ar waith yn gywir yn ofynnol. Fodd bynnag,

mae'r Cyngor yn debygol o weld arbedion o ganlyniad i effaith y gostyngiadau o ran llifogydd drwy ddulliau mwy effeithiol o reoli perygl llifogydd.

Mae'r gost gyffredinol o gynnal y gwaith a ddisgrifir yn Atodiad 4 yn debygol o fod yn fwy na £11 miliwn. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf o'r gwaith hwn yn gymwys i gael arian gan y llywodraeth ar gyfradd ymyrraeth grant o naill ai 75% (arfordirol) neu 85% (afonol).

7. Beth yw'r prif gasgliadau o'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (EqIA) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Drwy wella ei ddealltwriaeth o berygl risg lleol, bydd y Cyngor wedi paratoi'n well ar gyfer rheoli perygl llifogydd a lleihau'r effaith a gaiff ar grwpiau sy'n agored i niwed.

8. Pa ymgynghoriadau a wnaed gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?

Mae'r Cyngor wedi cynnal ymgynghoriad ffurfiol cyhoeddus wyth wythnos o hyd ac mae hefyd wedi ymgynghori ag awdurdodau rheoli risg llifogydd eraill (Cyfoeth Naturiol Cymru, Dŵr Cymru) ac Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol cyfagos. Aethpwyd â drafft o'r Strategaeth at y Pwyllgor Archwilio Cymunedau ar 25 Tachwedd 2013 a gwahoddwyd Aelodau i roi eu sylwadau cyn yr ymgynghoriad ffurfiol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Bydd yn rhaid ystyried pris a chynigion cyllido manwl ar gyfer pob cynllun wrth i'r strategaeth ddatblygu.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Fel Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol, mae gan y Cyngor ddyletswyddau a chyfrifoldebau statudol o dan y Rheoliadau Perygl Risg a Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr. Bydd methu â chyflawni'r rhain yn gwneud niwed i enw da'r Cyngor a gallai olygu diddymu arian grant Llywodraeth Cymru ar gyfer cynlluniau amddiffyn yn erbyn llifogydd a'r arfordir yn y dyfodol.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Rheoliadau Perygl Llifogydd (1999) Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr (2010).

Swyddog Cyswilt:

Rhif Ffôn yr Uwch Beiriannydd, Rheoli Perygl Llifogydd: 01824 706901